

2010 թ. հունիսի 30-ի դրությամբ 72 պետություն, այդ թվում և Հայաստանի Հանրապետությունը (2006 թ. ապրիլին), ուղարկել են նման հրավերներ:

6.1. Հատված «Հայաստանի Հանրապետության կամավոր ստանձնած պարտավորություններն ու հանձնառությունները մարդու իրավունքների վերաբերյալ» 2006 թ. մայիսի հուշաթերթիկից

Որպես մարդու իրավունքների քարոզմանն ու պաշտպանությանն անվերապահ հավատարիմ երկիր՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշել է իր թեկնածությունն առաջադրել նորաստեղծ Մարդու իրավունքների խորհրդում ընտրվելու համար:

Հայաստանի Հանրապետությունը հետևողական և կառուցողական աշխատանք է տարել ներպետական, տարածաշրջանային և միջազգային մակարդակներում՝ մարդու իրավունքների քարոզման և պաշտպանության ուղղությամբ: Հայաստանի կառավարությունը վերջին տարիներին ներպետական մակարդակում ստեղծել է մարդու իրավունքների պաշտպանության իրավական և գործնական մեխանիզմներ: Բարեփոխումների շարունակվող գործընթացը ճանապարհ է հարթել Եվրոպայի խորհրդին Հայաստանի անդամակցության և այդ անդամակցությամբ պայմանավորված պարտավորությունների իրականացման համար:

Հայաստանը հաջողությամբ կատարում է Հայաստանում մարդու իրավունքների պաշտպանության համակարգերը կատարելագործելու իր ներպետական և միջազգային պարտավորությունները: Կարճ ժամանակաընթացքում Հայաստանը բարեփոխեց երկրում գործող ազատագրկման վայրերի համակարգը, վերացրեց մահապատիժը և մշակեց պարտադիր զինծառայությունից խուսափող անձանց իրավունքների պաշտպանության պատշաճ իրավական համակարգ: 2004 թ. մարտին հիմնվեց Մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտը: Հիմնավորապես ընդլայնվեց անհատների և խմբերի բոլոր հիմնական իրավունքների և ազատությունների քարոզման իրավական և ինստիտուցիոնալ համակարգը:

2005 թ. նոյեմբերին կայացած հանրաքվեի արդյունքում բարեփոխելով իր Սահմանադրությունը Հայաստանն է՛լ ավելի ամրապնդեց մարդու իրավունքները՝ Հայաստանի իրավական համակարգում՝ մարդու իրավունքների վերաբերյալ դրույթների ընդլայնման և դրանք միջազգային նորմերին ու չափանիշներին, ինչպես նաև միջազգային համապատասխան իրավական փաստաթղթերով Հայաստանի ստանձնած պարտավորություններին համահունչ դարձնելու միջոցով: Մարդու իրավունքների հետ կապված հարցերով Սահմանադրական դատարանին դիմելու իրավունքը տարածվեց անհատների վրա:

Հայաստանը միացել է մարդու իրավունքների և մարդասիրական ոլորտների միջազգային կարևորագույն գործիքներին, ինչպես նաև մարդու իրավունքների վերաբերյալ տարածաշրջանային պայմանագրերի, մասնավորապես՝ Եվրոպայի խորհրդի պայմանագրերին, ի թիվս այլ հարցերի ընդունելով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի իրավասությունը: Հայաստանը հետևողականորեն իրագործում է այս փաստաթղթերով ստանձնած իր պարտավորությունները և սերտորեն համագործակցում մարդու իրավունքներով զբաղվող բոլոր մարմինների և ընթացակարգերի հետ (ՄԱԿ-ի համակարգ, Եվրոպայի խորհուրդ, ԵԱՀԿ):

Հայաստանը հավասարապես հավատարիմ է եղել համաշխարհային և տարածաշրջանային մակարդակներում մարդու բոլոր իրավունքների համակողմանի և համատարած քարոզման և պաշտպանության գործին: Արժանին մատուցելով Հայաստանի ջանքերին՝ միջազգային հանրությունն ընդլայնել է իր աջակցությունը՝ 2002 թ. Հայաստանին ընտրելով ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի անդամ և այնուհետև վերընտրելով 2005 թ.: Հանձնաժողովի 60-րդ և 61-րդ նստաշրջաններում Հայաստանը հանդես եկավ որպես Արևելյան Եվրոպայի խմբի համակարգող և ընդլայնված Բյուրոյի անդամ: Ի գնահատումն Հայաստանի պատվիրակության իրականացրած կառուցողական աշխատանքի՝ Հայաստանը Հանձնաժողովի վերջին նստաշրջանի ընտրված փոխնախագահին էր:

Իր թեկնածությունն առաջադրելով Մարդու իրավունքների խորհրդին անդամակցելու համար՝ Հայաստանի կառավարությունը պաշտոնապես

ստանձնում է հետևյալ պարտավորություններն ու հանձնառությունները.

- Հայաստանը խորապես հավատացած է, որ խաղաղությունը, անվտանգությունը, զարգացումը և մարդու իրավունքները մեծապես փոխկապակցված և փոխադարձ ամրապնդող են: Այս առումով վճռորոշ է քաղաքացիական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների, այդ թվում՝ զարգացման իրավունքի քարոզումը: Հայաստանը հաստատական է՝ նպաստելու պետությունների և տարածաշրջանների միջև հետագա համագործակցության և երկխոսության խթանմանը՝ քարոզելու համար քաղաքակրթությունների, մշակույթների և կրոնների միջև հանդուրժողականություն, հարգանք և փոխըմբռնում, ինչպես նաև ռասիզմի, ռասայական խտրականության և այլատյացության բոլոր ձևերի վերացմանը:
- Հայաստանն ակտիվորեն կմասնակցի Խորհրդի աշխատանքին՝ նպատակ ունենալով կատարելագործել անցյալի դրական փորձը և նոր մարմնի շրջանակներում հարթակ ապահովել կառավարությունների, ներպետական հաստատությունների և քաղաքացիական հասարակության փոխգործակցության և փոխադարձ կապերի համար: Հայաստանն ակտիվորեն կաջակցի Խորհուրդը բաց, թափանցիկ և արդյունավետ դարձնելուն ուղղված ջանքերին, ինչպես նաև՝ ապահովելուն, որ Խորհուրդն առաջնորդվի համընդհանրության, անկողմնակալության, օբյեկտիվության և խտրական վերաբերմունքի բացառման, կառուցողական միջազգային երկխոսության և մարդու իրավունքների ոլորտում համագործակցության սկզբունքներով:
- Հաստատականորեն աջակցելով յուրաքանչյուր պետության կողմից մարդու իրավունքների պարտավորությունների և հանձնառությունների իրականացման պարբերական համապարփակ դիտարկում (ՊՀԴ/UPR) անցկացնելու նպատակին՝ Հայաստանը կնպաստի դիտարկման այսօրինակ մեխանիզմի ստեղծմանը¹⁷: Առաջա-

¹⁷ Հայաստանի Հանրապետության ՊՀԴ-ի մասին տես՝ էջ 73:

դրելով իր թեկնածությունը Մարդու իրավունքների խորհրդում ընտրվելու համար՝ Հայաստանը բաց է մարդու իրավունքների պաշտպանության ոլորտում պարտավորությունների և մարդու իրավունքների ու հիմնարար ազատությունների քարոզման ու պաշտպանության ոլորտում իր արձանագրած արդյունքների ժամկետից շուտ դիտարկման համար:

- Հայաստանը հավատարիմ է մարդու իրավունքների քարոզման և պաշտպանության միջազգային համակարգերի կատարելագործման նպատակին՝ գործիքների հզորացման և հատուկ ընթացակարգերի ու մեխանիզմների կատարելագործման միջոցով:
- Հայաստանը կշարունակի իր համագործակցությունը հատուկ ընթացակարգերի հետ՝ նրանց գրություններին պատասխանելու և նրանց այցելությունների համար բոլոր անհրաժեշտ պայմաններն ապահովելու միջոցով: Ի հաստատումն իր ստանձնած պարտավորությունների՝ Հայաստանը երկարաձգում է բոլոր հատուկ ընթացակարգերին ուղղված մշտական հրավերը, որը փոխանցվել է Մարդու իրավունքների խորհրդին:
- Հայաստանը գտնվում է Կանանց դեմ խտրականության բոլոր ձևերի վերացման մասին կոնվենցիային կից Կամընտիր արձանագրությանը և Խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային և արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի դեմ կոնվենցիային կից Կամընտիր արձանագրությանը միանալու վերջին փուլում¹⁸. դրանք ներկայացված են Ազգային ժողովի վավերացմանը:
- Հայաստանը կշարունակի իր համագործակցությունը պայմանագրերի մոնիտորինգ իրականացող մարմինների հետ՝ ձգտելով վերացնել հաշվետվությունների ներկայացման հարցում կուտակված ուշացումները, և արագ ու բարեխղճորեն գործելով պայմանագրային մարմինների եզրափակիչ դիտարկումների և հանձնարարականների իրականացման ուղղությամբ:

¹⁸ Հայաստանի Հանրապետությունը նշյալ երկու կամընտիր արձանագրությունները արդեն վավերացրել է Ազգային ժողովում (տես՝ Հավելված 3):

- Հայաստանը նաև կնպաստի պայմանագրային մարմինների համակարգի ընթացիկ բարեփոխումներին և մասնավորապես՝ պայմանագրային մարմինների միասնական մեխանիզմի ստեղծման ջանքերին:
- Հայաստանը կշարունակի լիովին աջակցել Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի գրասենյակի գործառնական կարողությունների և լիազորությունների հետագա ամրապնդմանը և հետայսու ևս կամավոր ներդրումների միջոցով կաջակցի Գրասենյակին:
- Հայաստանը կշարունակի խթանել ՄԱԿ-ի մարդու իրավունքների մեխանիզմների համագործակցությունը մարդու իրավունքների տարածաշրջանային մարմինների, այլոց թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի և ԵԱՀԿ-ի հետ:
- Հայաստանը կշարունակի ներպետական մակարդակով բարելավել մարդու իրավունքների քարոզումն ու պաշտպանությունը՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության իրավական և գործնական մեխանիզմների հետագա զարգացման միջոցով, այդ թվում՝ վարչական և դատական համակարգերի բարեփոխումների ընդլայնման և Մարդու իրավունքների պաշտպանի կառույցի ամրապնդման միջոցով:
- Հայաստանը կշարունակի ներպետական մակարդակով քարոզել տնտեսական և սոցիալական իրավունքները՝ կառավարական ծրագրերի իրականացման, այդ թվում՝ Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրի և Հակակոռուպցիոն ռազմավարության և դրա իրականացման գործողությունների ծրագրի միջոցով:
- Հայաստանը կշարունակի բարելավել երեխաների և կանանց իրավունքների պաշտպանությունը, այլոց թվում՝ իրականացնելով Երեխայի իրավունքների պաշտպանության 2004-2015 թ. ների գործողությունների ազգային ծրագիրը, ինչպես նաև՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության համաշխարհային և տարածաշրջանային մեխանիզմների հանձնարարականները:

- Հայաստանը հետագայում ևս միջոցառումներ կծեռնարկի մարդկանց թրաֆիքինգն արմատախիլ անելու ուղղությամբ՝ շարունակելով իրականացնել Մարդկանց թրաֆիքինգի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի գործողությունների ազգային ծրագրեր:

6.2 Հայաստանի Հանրապետության առաջին պարբերական համապարփակ դիտարկումը

Հայաստանի Հանրապետության առաջին պարբերական համապարփակ դիտարկումն անց է կացվել ՊՀԴ աշխատանքային խմբի կողմից՝ 2010 թ. մայիսի 6-ին:

Տեղեկություններ այն նիստի մասին, որի ընթացքում քննարկվել է Հայաստանի զեկույցը, ինչպես նաև «Ազգային զեկույցն» ամբողջությամբ ՄԱԿ-ի պաշտոնական 6 լեզուներով կարելի է գտնել Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի կայքէջում՝ հետևյալ հասցեով՝ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/AMSession8.aspx>

10 հայաստանյան ՈԿԿ-ներ պատրաստել են «Շահագրգիռ կողմերի զեկույց», որը նույնպես դիտարկվել է ՊՀԴ աշխատանքային խմբի վերոնշյալ նիստի ընթացքում:

Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի կայքէջում կարելի է գտնել առանձին պետությունների մասին էջեր, որոնցում գետեղված են անգլերեն տեղեկություններ տվյալ պետության հանձնառությունների ու ստանձնած պարտավորությունների մասին, պարբերական զեկույցները վերահսկող մարմիններին, մարդու իրավունքների հատուկ զեկուցողների տվյալ երկիր կատարած առաքելության(ների) մասին հաշվետվությունները:

Հայաստանի Հանրապետության մասին էջը կարելի է գտնել հետևյալ հասցեով.

<http://www.ohchr.org/EN/countries/ENACARRegion/Pages/AMIndex.aspx>

Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի կայքէջի պահուցում Հայաստանի Հանրապետության մասին փաստաթղթեր (1994 թ. ցայսօր) կարելի է գտնել այս հասցեով՝

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?c=9&su=21

Նույն էջի լրատվական արխիվում Հայաստանի Հանրապետության վերաբերող լուրերը (1998 թ. ցայսօր) կարելի է գտնել հետևյալ հասցեով՝

<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/NewsSearch.aspx?CID=AM>